

El rerafons de la creació científica

En homenatge a
Josep Sureda Blanes
 Dr. Honoris Causa per la UIB

Totes les passions humanes són impulsades pel vent de l'esperit. Les paraules de Llull, escrites tal volta a Miramar, en són exemple clar: *"Les carreres per les quals l'amic encerca son amat, són llongues, perilloses, poblades de consideracions, de sospirs e de Plors, e enluminades d'amors"*.

Àngel Terrón

Aquesta passió, que les paraules recorren com cera fusa, és pròpia també de l'home de ciència que viu com a creació i no pas com a deute ancil·lar.

Sense sortir dels científics de les Illes Balears, ¿Com depassa el segle XVII un expert enginyer de construccions militars com Vicens Mut, els tractats de balística i les cites de Galileu per fer en trajectòria el·líptica el pas dels cometes més de seixanta anys abans de la mecànica de Newton? ¿Com Gaspar Pons defuig la be-

llesa de Menorca al segle XVIII i en terra aliena descriu a "Llave Mercurial Médica" els usos dels metalls i de la Química en Medicina, a la ciutat de Sevilla on es perd la seva memòria?

La bella necessitat sobreviu al canvi del lloc d'estada, al pas dels anys, i esdevé avidesa agitada quan el jove Orfila, a principis del XIX, sacrifica milenars de cans, enverinant-los amb plom, amb arsènic, amb coure, per tal d'arribar al nou coneixement de la Toxicologia Moderna. Ja vell, segons

Canseliet a un pròleg de llibre alquímic, experimenta amb la podridura dels cossos i les seves elevades sentors; o bé, deshonrat pel canvi polític, a la darrera edició dels seus Elements de Química, de 1851, reivindica per primera vegada l'existència d'òrgans cuprosos. Tal com ell deia, deixà idees per desenvolupar els propers cent anys, i així ha estat.

¿Què fa Ignasi Ribas Marqués a Salamanca, durant la Guerra Civil, destil·lant i redestil·lant etanol, perquè no té ni tan sols reactius, resseguint les receptes d'un falç Llull alquimista?: Crea bellesa per fugir del desfici. I any rera any, a la seva càtedra de Santiago, que tant li déu i estima, estudiant els alcaloïds de les alzines sureres o les feromones dels insectes.

¿Hi ha res que justifiqui a aquest esforç o el de Guillem Colom Casesnoves que, just amb la seva voluntat i a casa seva com a laboratori, basteix una obra científica de ressó internacional en el camp de la geologia, sense cap estudi universitari? És, tal volta, el darrer científic autodidacta.

Quin és el preuat amor que recerquen? La fama, el gaudi o la complaença, basten per justificar tots els esforços esmerçats?

Tal volta, sense defugir de Miramar, un poeta com Robert Graves ens pot donar la resposta en el seu darrer poema:

LES VERDOSES GARRIGUES DEL
 DESFICI

Versió o paràfrasi lliure del darrer poema
 de Robert Graves

*Deixa finir les setmanes sens brida,
 no amb niguls de fina pols aspergida,
 però amb la vera certesa del sol
 i amb dolç embat sobrepasat al vol
 per l'amor, de nosaltres benefici,
 dins aquestes garrigues del desfici.
 Ets tu amor, la bellesa plena i pura
 mai no l'espriu orgull de la fretura.*

Tal volta sols existeix l'amor en l'acte creatiu, sigui aquest artístic, poètic o científic. □

Dept. de Química

